

Sygn. akt I KK 316/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)
SSN Andrzej Stępka

w sprawie **T. W.**

skazanego za przestępstwo z art. 190a § 2 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 28 listopada 2022 r.

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji obrońcy skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 17 grudnia 2021 r., sygn. akt XVII Ka 306/20, utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z dnia 27 września 2019, sygn. akt VIII K 250/19,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z dnia 27 września 2019 r., sygn. VIII K 250/19 T. W. został uznany za winnego, tego że w dniu 22 maja 2018 r. w bliżej nieustalonym miejscu, ze skutkiem w P., w celu

wyrządzenia szkody osobistej, wykorzystał dane osobowe w postaci imienia J. R. oraz użytkowanego przez nią numeru telefonu celem umieszczenia ogłoszenia o treści erotycznej na portalu internetowym „O.”, tj. występkę z art. 190a § 2 k.k. i za to został skazany na karę 100 stawek dziennych grzywny z ustaleniem wysokości jednej stawki na 10 zł. Nadto orzeczono: zakaz kontaktowania się przez oskarżonego z pokrzywdzoną na odległość mniejszą niż 20 metrów na okres 5 lat; zadośćuczynienie w kwocie 2.5000 zł na rzecz pokrzywdzonej.

Od tego wyroku apelację wniósł obrońca oskarżonego oraz oskarżony.

Sąd Okręgowy w Poznaniu, wyrokiem z dnia 17 grudnia 2021 r., sygn. XVII Ka 306/20 utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od tego orzeczenia wniósł obrońca T. W. zarzucając zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie:

1) art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. oraz § 3 k.p.k. przez dopuszczenie do sytuacji, w której oskarżony w postępowaniu sądowym nie miał obrońcy z urzędu, pomimo tego, że Sąd odwoławczy podjął, uzasadnioną okolicznościami sprawy wątpliwość co do zdolności oskarżonego do rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania swoim postępowaniem w rozumieniu art. 31 § 1 i 2 k.k. oraz co do możliwości, z uwagi na stan zdrowia psychicznego, brania udziału w postępowaniu lub prowadzenia obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny, które stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.;

2) art. 202 § 1 i 5 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. przez samodzielne rozstrzygnięcie przez Sąd odwoławczy o istotnych okolicznościach sprawy dotyczących poczytalności oskarżonego *in tempore criminis* oraz jego zdolności do samodzielnej obrony, bez przeprowadzenia w sprawie niezbędnej opinii przez co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, które to uchybienie miało istotny wpływ na treść wyroku.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej uwzględnienie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Analiza akt postępowania odwoławczego wskazuje, że Sąd odwoławczy w ramach procedowania apelacyjnego powziął wątpliwości co do poczytalności oskarżonego *tempore criminis* w płaszczyźnie art. 31 § 1 i 2 k.p.k. oraz co do możliwości, ze względu na jego stan psychiczny, brania udziału w postępowaniu i prowadzenia obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. Wyrazem tych wątpliwości było wznowienie w dniu 1 lipca 2020 r. przez Sąd odwoławczy przewodu sądowego i dopuszczenie dowodu z opinii dwóch biegłych lekarzy psychiatrów w celu wyjaśnienia powziętych przez Sąd wątpliwości we wskazanych zakresach.

Postanowienie o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych psychiatrów było kilkakrotnie modyfikowane przez powołanie kolejnych biegłych, którzy mieli opiniować oskarżonego, co jednak nie zmienia faktu, że już z momentem jego wydania, wobec oskarżonego zaktualizował się ustawowy obowiązek posiadania obrońcy z urzędu, zgodnie z treścią art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k. Oskarżony w momencie dopuszczenia przez Sąd odwoławczy dowodu z opinii biegłych miał, co prawda obrońcę ustanowionego z wyboru, ale w toku postępowania odwoławczego oskarżony wypowiedział temu obrońcy upoważnienie do jego reprezentacji procesowej, o czym Sąd odwoławczy został poinformowany pismem z dnia 19 października 2020 r. W tej sytuacji oskarżony był pozbawiony obrońcy od tego dnia aż do wydania zaskarżonego wyroku w dniu 17 grudnia 2021 r.

W toku postępowania odwoławczego Sąd odwoławczy podejmował szereg czynności procesowych związanych z wydaniem postanowień dotyczących zmiany biegłych powołanych do wypowiedzenia się co do poczytalności oskarżonego i jego możliwości brania udziału w postępowaniu i prowadzenia obrony w sposób samodzielny i rozsądny oraz przeprowadził w dniu 16 grudnia 2021 r. rozprawę apelacyjną, w toku której uchylił postanowienie w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłych, z uwagi na dysponowanie aktualną opinią co do stanu poczytalności oskarżonego i jego zdolności brania udziału w rozprawie i prowadzenia samodzielnie obrony, co prawda wydaną w innym postępowaniu o wykroczenie prowadzonym przeciwko oskarżonemu, na podstawie wyłącznie dokumentacji medycznej dotyczącej oskarżonego, ale obejmującą analogiczny - jak w tej sprawie - okres działania oskarżonego. Ta wypowiedź o aktualnym stanie zdrowia psychicznego oskarżonego we wskazanych płaszczyznach, zawarta została w opinii sporządzonej w sprawie Sądu Okręgowego w Poznaniu o sygnaturze XVII Ka 310/20 przez jednego biegłego psychiatrę. Z opinii tej wynikało, że oskarżony w czasie popełnienia czynu zarzucanego mu w tamtym postępowaniu, był w pełni poczytalny i zdolny do prowadzenia samodzielnej obrony w procesie.

Na tym terminie rozprawy Sąd oddalił nadto wniosek oskarżonego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów.

Przedstawione okoliczności wskazują, że w postępowaniu Sądu odwoławczego doszło do rażącego naruszenia prawa procesowego. Przede wszystkim oskarżony, po skutecznym wypowiedzeniu obrony z wyboru, był pozbawiony obrońcy w toku postępowania odwoławczego, w sytuacji gdy Sąd odwoławczy powziął uzasadnioną wątpliwość co do jego zdolności rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu oraz odnośnie do tego, czy stan jego zdrowia psychicznego pozwala mu na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny. Mimo wyartykułowania przez Sąd wątpliwości w tych płaszczyznach i wobec braku obrońcy, którego w tym układzie procesowym obecność była obligatoryjna, Sąd odwoławczy procedował w sprawie na rozprawie, czym dopuścił się rażącego

naruszenia art. 79 § 1 pkt 3 i 4 oraz § 3 k.p.k., co skutkowało zaistnieniem bezwzględnej powodu odwoławczego wskazanego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Nadto, Sąd naruszył w sposób rażący przepis art. 202 § 1 k.p.k., zgodnie z którym dla ważności oceny stanu zdrowia psychicznego sprawcy Sąd zobowiązany jest do powołania co najmniej dwóch biegłych lekarzy psychiatrów, co pierwotnie Sąd uczynił, jednakże następnie jak można domniemywać, z powodu niemożności uzyskania stawieństwa oskarżonego na badania, uznał za wystarczającą opinię dotyczącą stanu zdrowia psychicznego oskarżonego wydaną na potrzeby innej sprawy o wykroczenie i to wydaną przez jednego biegłego psychiatrę, na podstawie posiadanej dokumentacji medycznej, z uwagi na brak możliwości zbadania oskarżonego przez biegłego.

Mając na uwadze te uchybienia, z których już pierwsze uzasadniało konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu, należało wydać orzeczenie o treści kasatoryjnej.

Rozpoznając ponownie sprawę, Sąd odwoławczy jeżeli poweźmie te same wątpliwości co do stanu poczytalności oskarżonego oraz odnośnie do jego zdolności, z uwagi na stan zdrowia psychicznego, do udziału w postępowaniu odwoławczym i możliwości prowadzenia obrony w sposób samodzielny i rozsądny, które były udziałem Sądu poprzednio procedującego w instancji odwoławczej, to zobowiązany będzie dopuścić dowód z opinii dwóch biegłych psychiatrów, którzy w opinii powinni zawrzeć stwierdzenia dotyczące poczytalności oskarżonego w chwili popełnienia zarzucanego mu czynu, jaki i aktualnego stanu zdrowia psychicznego, a zwłaszcza wskazać, czy stan ten pozwala mu na udział w postępowaniu i prowadzenie obrony w sposób samodzielny i rozsądny.

Po powzięciu tych wątpliwości Sąd odwoławczy powinien zapewnić oskarżonemu właściwą pomoc prawną, jeżeli wcześniej nie ustanowi on obrońcy z wyboru. Należało również wskazać, że w sytuacji ponawianego niestawieństwa oskarżonego na wyznaczone badania, usprawiedliwianego, tak jak w poprzednim postępowaniu odwoławczym zaświadczeniami lekarskimi, Sąd w razie powzięcia uzasadnionych wątpliwości co do wiarygodności tych dokumentów, jest uprawniony do weryfikacji tych dokumentów, wydanych również przez lekarza sądowego, przez zlecenie stosownej opinii biegłemu.

Z tych względów orzeczono jak na wstępie.